

. Художнє слово як знаряддя спілкування і взаєморозуміння впливає на широке коло слухачів, читачів ...

Через народну творчість дитина спілкується з багатомільйонним автором - народом, сприймає його думки і почуття. З малих років через художнє слово дітям стає доступним широке духовне спілкування з письменниками. Дитина починає розуміти їх ідеї і почуття, хід думок і мова ... У цьому сила і значення художнього слова, літератури для дитини, для його розвитку і виховання.

Однак для дітей дошкільного віку, які не вміють читати, неодмінною умовою спілкування їх з автором, правильного і глибокого розуміння художнього твору є висока якість його виконання читцем, оповідачем. Художнє слово педагога-виконавця набуває вирішальне значення.

Підбираючи художній твір - розповідь, вірші, казку, вихователь дитячого садка в першу чергу оцінює його з боку ідейно-сміслового, виховного значення для дитини. Однак при виборі художнього твору для дітей питання про доступність мови визначається головним чином його словниковим складом. Незнайомі слова пояснюються заздалегідь або замінюються знайомими ...

Значення художньої літератури для засвоєння дітьми словника в єдності з граматичною будовою мови важко переоцінити (в джерелі - курсив).

Засобами художнього слова ще до школи, до засвоєння граматичних правил, мала дитина практично опановує граматику рідної мови в єдності з його словниковим складом.

Щоб дитина практично успішно опановував цим великим спадщиною людської думки і мови (словником і граматику), вихователь повинен широко і правильно використовувати художню літературу, підбираючи її з великою ретельністю, за ступенем ускладнення її словникового складу і граматичних форм мови. В іншому випадку неминучим з'явиться помилкове сприйняття дитиною смислового значення багатьох слів і зворотів мови, що викличе неправильні уявлення про зміст даного твору і пов'язаних з ним образів. Це буде гальмом в розумінні художнього твору, а також у розвитку мови і мислення самого дитини ...

Слухаючи читання, розповідь, дитина відновлює в уяві живий образ, факти, події, він вчиться бачити невидимі предмети, явища, оцінювати їх, визначати до них своє ставлення, навчається зіставляти факти, аналізувати, робити нескладні висновки і висновки. Літературний твір дає для цього готові мовні форми, словесні характеристики образу, визначення, якими оперує дитина; важливо лише правильно їх зрозуміти і, засвоївши, правильно практично ними користуватися.

При безпосередньому спостереженні предметів і явищ в житті дитина часто не має готовим словесним оформленням, визначеннями, він повинен сам їх знаходити в арсеналі знайомих йому слів і уявлень. Дорослий повинен підказати потрібні словесні вирази, точні найменування, які потім стають засобом правильного розуміння даних предметів і явищ.

Літературний твір скорочує для дитини цей шлях оволодіння не тільки словом, а й його смисловим зміною засобами граматики.

Художній твір розвиває мислення дитини. Цінними є емоційність і образність такого твору, які забезпечують дитині певну легкість розуміння і міцність засвоєння твору.

Літературний твір, збуджуючи розумовий процес засобами слова, т. Е. Відволікання від безпосереднього чуттєвого сприйняття-ку, в той же час забезпечує багатство почуттів е'н ного сприйняття, такого необхідного для мислення дітей раннього віку ...

Художнє слово надає сприйняття і мислення дитини незамінну послугу. Викликаючи чуттєвий образ (відчутний, видимий), художнє слово (літературний твір) полегшує розуміння ідей, робить їх конкретними, переконливими.

Стимулюючи образне мислення, художній твір вселяє дитині певні ідеї, викликає оцінки, висновки на основі процесу аналізу і синтезу, тобто вчить абстрактного мислення, абстрагування. Як би елементарно (а іноді і наївно) воно не було, для процесу інтелектуального і морального розвитку дитини - це найбільший двигун, за умови, звичайно, правильного підбору і використання художнього матеріалу.

Деякі вважають, що сприйняття художнього твору є спочатку «відчуває», а потім «думаючим». Однак спостереження показують, що такої послідовності не існує. У самому процесі слухання художнього твору думка і почуття виступають нероздільно, так як у відношенні дитини до того чи іншого героя вже є оціночною момент, а оцінка є результат аналізу і синтезу. Вихователь не встигає закінчити читання уривка «Дід Мазай і зайці» (Некрасов), як діти із захопленням заявляють: «Хороший дідусь», «Добрий», «Він всіх зайчиків врятував». Ці висновки були зрозумілі для дітей в процесі слухання, про що свідчили їхні схвальні посмішки, репліки, захоплені обличчя. Єдність «відчуває» і «мислячого» є характерною рисою сприйняття художнього твору. При повторному слуханні розуміння його, безсумнівно, поглиблюється.

Ця єдність думки і почуття обумовлено тут тим, що саме художній твір є результатом не тільки почуттів і відносин автора, його конкретних уявлень, а й його важкою абстрагующою думки, його понять, суджень. Письменник, художник довго шукає образ героя. Шляхом аналізу, відбору типових, характерних рис він узагальнює безліч одиничних фактів, відбирає потрібне, аналізує і синтезує; так створюється реалістичний образ героя. У цій складній роботі письменник оперує не тільки конкретними уявленнями, а й поняттями і узагальнюючими висновками ...

Слід підкреслити, що чуттєва сторона сприйняття дитиною художнього твору ні в якій мірі не применшує ролі мови і мислення і тим більше художнього слова, яке одночасно веде дитину по лінії чуттєво-образного і аналітико-синтетичного, абстрагуючого мислення.

Слухаючи розповідь, казку, дитина дошкільного віку проявляє особливу внутрішню активність, стаючи як би співучасником описуваних і сприймаються подій. Мабуть, в цьому полягає секрет того глибокого впливу, який чинить художній твір на дитину, залишаючи яскравий слід в його душі ...

У складному процесі розвитку мислення дітей, де так важлива емоційна основа сприйняття, художня література набуває виняткового значення. Художній образ звільняє слухача від обов'язковості присутності предмета.

В умовах правильного виховання дитина з великою безпосередністю виявляє своє ставлення до заслухати твору і висловлює судження про нього. Це дозволяє бачити наївність дитячого сприйняття. З цим треба рахуватися і дитячому письменнику, що створює твір для дітей, і педагогу, відбирати його для читання дітям.

Загальновідомим, наприклад, є факт, що діти не люблять поганого кінця: герой твору, до якого викликана симпатія дитини, неодмінно повинен бути щасливий. І у власному письменництві в долі позитивного героя дитина тим більше не допустить біди. Він навіть не хоче, щоб «дурного мишеняти» (С. Маршак) з'їла хитра кішка. Просте добре серце малюка

в умовах правильного виховання не терпить зла, несправедливості, і він торжествує, якщо зло покаране ...

Дитяча наївність, що базується на малому досвіді і прямолінійною логікою думки, висуває свої вимоги до художнього твору ...

Дитячий письменник, створюючи книгу для дошкільного віку, варто перед важким завданням: служити реалістичного мистецтва, знайомити дитину з правдою життя, не допускаючи фальші і пристосуванства до віку, і в той же час задовольняти законні вимоги простої дитячої логіки і почуття справедливості. Одночасно завданнями письменника є розширення дитячого досвіду, поступове ускладнення ідейного змісту і сюжетної лінії твору, поглиблення психології героя, ускладнення логіки розвитку дії.

Увага до мови художнього твору має передбачати особливості розвитку мислення і мови дитини, а тому особливу увагу при створенні книги повинна бути звернена на доступність словника і його граматичних, смислових змін, на кількість і якість нових для дитини слів і граматичних категорій. Мова є єдиним образотворчим засобом, що розкриває твір перед читачем, слухачем. Тому неухва до мови ставить під удар твір в цілому, робить його малозрозумілим для дитини, значить, і в виховному відношенні недостатньо цінним, а часом навіть шкідливим, так-як привчає дитину до поверхневого, малоосмисленого сприйняття.

У світлі аналізованої нами проблеми особливу чіткість і значимість набувають питання відбору художнього твору і подачі його дітям.

Питання добору творів і послідовності піднесення матеріалу для кожної вікової групи, передбаченого «Керівництвом для вихователя дитячого садка», ні в якій мірі не звільняють педагога від ретельного вибору із зазначених в «Керівництві» матеріалів саме тих, які в даний час для даної конкретної групи виявляються найціннішими в виховно-освітньому відношенні. Механічний, байдужий відбір творів за списком поведе вихователя шляхом формального ставлення і до художнього матеріалу, і до вимог «Керівництва».

З метою найбільш багатого і всебічного впливу художньої літератури на дітей ми вважаємо за потрібне паралельне використання двох принципів підбору художнього матеріалу.

а) У першу чергу слід спиратися на ті кушую виховного о-о бразовательную роботу з дітьми, на інтереси дітей і ті знання, які вони придбали. Широта і глибина асоціативних зв'язків забезпечать чіткість і глибину сприйняття художнього твору і тим підвищать його вихователю-освітню цінність.

б) Однак принцип новизни і навіть контрасту тому програмним матеріалом, який проходять діти, дає Проте позитивні результати. Він звільняє педагога від зайвого дидактизму в підборі художнього матеріалу ... Завдання багатогранного, всебічного виховання повинні застерегти вихователя від однобокості педагогічного процесу.

Художній твір не тільки може допомогти закріпленню і поглибленню отриманих знань, а й з'явиться вдалим поштовхом для подальшої виховної та навчальної роботи з дітьми. Через художній твір педагог може висунути перед дітьми ряд нових ідей і моральних положень, важливих і корисних в виховному і освітньому відношенні, в формуванні позитивних рис радянської людини.

Питання подачі художнього твору дітям дошкільного віку набуває виняткового значення.

Літературний твір саме по собі, навіть якщо воно вдало підібрано, не забезпечує успіху його сприйняття і впливу на дитину-дошкільника. Шлях до дитячого розуму і почуття знаходиться цілком у руках вихователя. Вирішальним є питання, як зуміє вихователь довести твір письменника до дитини, наскільки якісно його художнє виконання, наскільки вірно і виразно воно буде звучати у виконанні (в художньому читанні і розповіданні) ...

Забезпечити дітям правильне і яскраве сприйняття літературного твору шляхом художнього слова повинен зуміти кожен вихователь.

Оволодіння мистецтвом художнього читання і розповідання є

професійний обов'язок кожного вихователя

В іншому випадку діти будуть позбавлені впливу одного з найефективніших і сильних виховних засобів. Позбавити дитину правильного і глибокого сприйняття художньої літератури - це значить загальмувати його всебічний розвиток і особливо розвиток мови, мислення і формування моральних рис особистості радянської людини.

Питання методики художнього читання і розповідання вирішуються в залежності від змісту матеріалу і віку дітей.

Вмінню слухати художній твір дитина вчиться з малих років. Дітям 3-4 років слухати розповідь дещо легше, ніж читання. Слухати книжку, тим більше в колективі, для малюків нелегка справа. Рухливість дитини і швидка відволікання ускладнюють слухання, дітей займає сама книжка, перевертають аркуші, що мелькають картинки. До слухання читання доводиться привчати дитину поступово, читаючи спочатку для невеликої групи дітей під час занять за вибором, а потім - для всієї групи.

Ще в дошкільному віці відбувається перше знайомство дитини з поезією через римовану жарт, примовку, невелике оповідання, пісеньку. Ритмічність і повтор-ність слів радують малюка, він сам легко запам'ятовує і повторює вірші, примовки, супроводжуючи їх виразним рухом, *грою*. Улюбленими для малюків є народні примовки: «Сорока-білобока», «Гулі-голубочки», «Півник, півник», «Йде коза рогата» та інші. Всі вони супроводжуються невеликими ігровими діями: сорока «кашу варить» на долоньці дитини, пальчики - «дітки», яких сорока годує: «цьому дала», «цьому дала» (пальчики загинаються). У «Гулях-голубків» при словах «шу, полетіли, на головку сіли» всі діти з радістю піднімають ручки і опускають їх на головку. Під час читання вірші «Оленка» Е. Благиної вихователь може використовувати ляльку. Діти 3-5 років із захопленням слухають ласкаві вірші про Оленку. Такі ігрові дії привчають дитину слухати, діяти тоді, коли потрібно за змістом прислухатися і вникати в зміст оповідання.

Іншим помічником слухання на цьому етапі є картинка, яка вводить дитину в розуміння

змісту книжки і зацікавлює його. Ілюстрація завжди приваблює дітей: дивитися легше, ніж слухати. Вони розглядають ілюстрації, з цікавістю про них говорять; про улюблені цікаві картинки охоче слухають розповідь або читання вихователя. Якщо розповідь або вірші прості, зрозумілі, дієві, дитина починає слухати все більш довго і уважно, входить у смак слухання. Так, в молодшій групі зазвичай вже в першій половині року всі діти привчаються з інтересом слухати читання невеликих художніх оповідань, віршів.

При художньому читанні вихователь стежить за правильним сприйняттям образу і думки автора, за по-розумінням і засвоєнням нових слів, фраз і мовних зворотів. При цьому не завжди потрібно пояснювати нові слова і фрази. Часто сам текст і дію роблять цілком ясним їх зміст, дитина це вловлює.

Іноді нове слово, фраза вимагають ґрунтовного пояснення, тоді рішення може бути двояко: якщо читається художній твір (і тим більше вірші), не слід переривати читання поясненням окремих слів, так як це відволікає дитину, порушує сприйняття образу і ритму мови. У цих випадках незнайомі слова слід пояснити до читання. При читанні книг пізнавального характеру пояснювати нове цілком можливо в процесі читання. Незрозумілі слова і фрази можуть перешкодити правильному сприйняттю читаного в цілому, і пояснення їх «після читання» недоцільно; подальшим поясненням окремих слів сприйняття вже не може бути виправлено. Бувають випадки, коли при художньому читанні або розповіданні поруч з новим словом можна поставити знайоме, що пояснює, не перериваючи розповіді поясненням; такі слова заздалегідь пояснювати не потрібно. Різні методичні прийоми щодо незнайомих слів корисні тим, що, не даючи єдиного шаблонного вирішення питання (наприклад, всі нові слова пояснювати заздалегідь), ми привчаємо дитину до більшої уваги до слова, залишаємо можливість по ситуації здогадатися, осмислити нове слово, лад фрази,

так як втягуємо дитини в активну роботу над осмисленням мови художнього твору. Однак при цьому неодмінно слід дотримуватися почуття міри в сенсі кількості і ступеня складності нових слів, інакше художній твір перетвориться на засіб засвоєння нових слів.

Чи слід супроводжувати читання і розповідання бесідою (на початку, в процесі, в кінці)?

Художній образ має більший вплив, ніж всі його тлумачення, пояснення. Це має застерегти педагога від захоплення бесідою при читанні, розповіданні, від зайвих пояснень і особливо від моралізує висновків. Слід пам'ятати також, що бесіда в з'єднанні з читанням або розповіданням, як друга форма мовного заняття, захоплює дитячу увагу, відволікає дитину від художнього твору.

Бесіда перед художнім читанням або розповіданням іноді практикується в тих випадках, коли в творі є персонажі або обстановка, незнайомі дітям.

Нам здається, що в таких випадках набагато доцільніше за день, за два до розповідання або читання провести з дітьми відповідну бесіду по картинці. Наприклад, перш ніж прочитати художній розповідь про Північ, про епізоди з життя ненців, слід показати одну-дві картини про природу Півночі, про побут і праці людей, тут суцільних. Після проведеної попередньої роботи слухання художнього твору виявиться більш глибоким, продуктивним.

У процесі читання, розповідання форма співбесіди може мати місце лише при читанні не художніх творів, а науково-популярних книг, наприклад, оповідань про природу, про працю ... В цьому випадку розмова може супроводжувати читання і безперешкодно включатися в самий його процес, в початку або в кінці.

Коли закінчується читання або розповідання, діти під сильним враженням прослуханого часто сидять деякий час мовчки. Потім, природно, лунають репліки: «Як цікаво!», «Ще розкажіть». Дехто з дітей висловлює своє захоплення героєм розповіді, засуджує негативні персонажі, іноді хтось ставить питання - щось залишилося для нього незрозумілим. Чи повинен вихователь, скориставшись переживаннями дітей, зараз же розгорнути бесіду, що аналізує твір, вчинки героїв та ін.? Або ж слід відразу після закінчення розповіді перервати дитячі переживання, репліки, переключити їх на іншу діяльність? Аналізуючи психологію процесу читання, розповідання за даними широкого практичного досвіду, ми приходимо до висновку, що

не слід ні переривати, ні перемикає дитячі переживання, не слід також, щоб бесіда набувала аналітичний характер. Найпродуктивнішим ми вважаємо такий прийом: зупинитися на 5-7 хвилин, підтримати дитячі переживання, відповісти просто і ясно на здивоване запитання дитини, створити певне ставлення дітей до основних персонажам і подіям, повторити той чи інший епізод, нагадати яскравий образ героя. Характер такої невимушеної бесіди не веде дітей від переживання і образного мислення, а поглиблює і зміцнює їх ставлення до твору. При повторному читанні,

розповіданні елементи аналізу можуть бути посилені, так як твір досить відчутний і зрозуміти.

Як використовувати ілюстрацію при читанні і розповіданні?

Перед вихователем стоїть завдання: навчити дітей сприймати словесне художній твір з його специфічними словесними образотворчими засобами. На якомусь етапі в розвитку дитячого сприйняття вмінню слухати і розуміти прочитане твір дитина вчиться через комплекс наочних засобів (гра, іграшка, картинка). За допомогою об'єднання цих коштів ми добиваємося переходу до вміння малюка сприймати художнє слово.

Тим часом в практиці вихователь нерідко, наприклад, за допомогою аллоскопа знайомить дітей середньої і старшої груп з новою казкою, особливо цінної за змістом і формою, з прекрасним ритмічним мовою, з яскравими виразними словесними образами. Подразники зорового порядку (світлова рухома картина) настільки сильно привертають дитячу увагу, що казка з багатством її мови меркне, і твір з меншою силою впливає на дитяче сприйняття. Перемикаючи дітей на зорове сприйняття гальмує розвиток їх сприйняття літературного твору. Не слід при цьому заперечувати роль картинки, аллоскопа, які при повторенні художнього твору можуть збагатити і поглибити дитяче сприйняття добре знайомої казки, оповідання новими деталями, уточнити уявлення дітей про зовнішній вигляд персонажів, обстановку, особливо якщо вони мало знайомі дітям.

Методично важливим є питання про те, як користуватися картинкою в книзі при її читанні дітям. Це використання залежить від характеру книжки.

Якщо, наприклад, ми маємо такий тип книги, який об'єднує ряд картинок з невеликими підписами (розповідями або віршами) і кожна сторінка не продовжує змісту попередньої, картинку слід показувати попутно. У цих випадках показується спочатку картинка і потім читається до неї текст (тип книжки-картинки, де є текст роз'яснювального характеру). Так показується поступово кожна картинка. При читанні ж текст не слід переривати. Показати ілюстрації можна після читання ще раз.

Помилковим слід вважати показ ілюстрацій при читанні художнього твору, написаного без поділу його на частини. Випадкові зупинки і показ ілюстрацій розбивають цілісне сприйняття тексту, заважають його засвоєнню. Такі книги слід вводити в групі за кілька днів до читання; діти їх подивляться, виникне інтерес «що написано про ці картинки». Після ознайомлення з картинками вихователь може читати спокійно всю книгу, і діти не будуть намагатися зазирнути в ілюстрації.

Після прочитання тексту вихователь показує картинку організовано, нагадуючи епізоди, з якими вони пов'язані. Бувають книги, розділені на невеликі глави. Прочитавши кожен главу, слід показати до неї картинку, потім переходити до читання наступного розділу (так написано книжки «Сонячний день» Л. Воронкової, «Що я бачив» Б. Житкова і ін.).

При читанні науково-популярної книжки ілюстрацію можна використовувати в будь-який момент для наочного пояснення тексту. Це не порушить єдності враження.

Таким чином, різноманітність методичних прийомів у використанні ілюстрацій залежить від характеру читаного твору, від його змісту і форми. Зазначена методика поєднання ілюстрацій і тексту має на меті перш за все зберегти у дитини цілісність художнього сприйняття твору. Однак вона допускає різні варіації у використанні картинки для подальшого поглиблення і уточнення образу.

Повторність читання і розповідання художніх творів є необхідною для закріплення і поглиблення сприйнятого. Чи не кожен твір засвоюється з першого читання, розповідання, багато доходить до свідомості і почуттів дитини лише при повторному читанні. Для розвитку сприйняття повторність

необхідна в роботі з дітьми різного віку, і особливо молодшого віку.

Повторюючи той чи інший улюблений дітьми розповідь, казку (особливо молодшим дітям), важливо повторювати все в точності, інакше вихователь неодмінно почує протестуючі репліки дітей: «Не так», «Ви не так сказали», «Забули». Це законне невдоволення дітей викликано спотворенням сформованого уявлення, образу.

При читанні невеликих творів доцільно їх повторювати зараз же; великі твори повторювати поспіль не слід, так як це стомлює дітей, сприйняття стає менш яскравим, чітким, враження від розповіді, читання знижується. При подальших повтореннях слід правильно чергувати новий і вже знайомий матеріал. Протягом місяця дітям слід дати дві-три невеликі книги (для старшої і середньої груп). Невелика кількість віршів і маленьких оповідань може доповнити основну програму з художнього читання і розповідання. Весь новий матеріал протягом місяця слід кілька разів повторити.

Повторність в молодшій групі повинна бути більша, ніж в інших групах.

Таким чином, питання про те, як часто проводити художнє читання і розповідання, і питання про кількість творів не можна вирішувати механічно. Це залежить: а) від віку дітей (молодшим читати слід рідше і меншу кількість матеріалу); б) від розміру і характеру матеріалу: велике і сильно захоплює дітей твір вимагає більш тривалої переробки, невеликі вірші і розповіді можна читати частіше і в більшій кількості; в) від новизни або повторно-сти матеріалу: нові розповіді слід давати дітям рідше, повторні - частіше.

Абсолютно неприпустимо протягом дня кілька разів читати або розповідати дітям. Це нагромадження робить сприйняття поверхневим.

Поєднання декількох творів в одному занятті можливо при відповідному їх підборі ... Вихователь стоїть перед необхідністю знайомити дітей з художніми творами невеликого розміру, і вони переважають в дошкільній літературі. Деякі вірші, розповіді можна включити в бесіди на відповідні теми; можна прочитати дітям відповідний віршик під час

прогулянки, екскурсії. Невеличкий твір, прочитане на занятті, не задовольняє дітей. Доводиться думати про його поєднанні з іншим твором.

Поєднувати твори можливо, але так, щоб одне не витісняло іншого. Перш за все слід план художнього читання і розповідання (для середніх і старших) на одне заняття складати за принципом тематичного єдності або єдності образів. Наприклад, на тему «Зима» можна дати один-два невеликі оповідання, вірші, загадку. На тему «Про тварин дитинчат» в старшій групі можна дати кілька творів: «Воробішко» М. Горького і вірші М. Поз-нанской «Горобчик гойдатися захотів». На тему «Весна» - Г. Скребицького «На лісовій галявині», З. Александрової «Шпаки» і ін. Можна провести заняття по розповідання на тему про сміливих людей. Шістнадцятирічним-семирічними діти з великим інтересом слухають розповіді і казки, об'єднані якою-небудь темою. Можна підібрати два-три твори про одне й те ж персонажа, наприклад, казки про лисицю: «Лисичка з скалочкой», «Лисичка-сестричка» і ін.

Поєднуючи в такий спосіб художній матеріал для занять на 15-20 хвилин, ми забезпечуємо багатство і єдність художнього сприйняття, даючи для цього досить змістовний матеріал.

Особливу увагу слід приділити книгам великого розміру, написаним для дітей 6-7 років. До них відносяться книги Б. Житкова «Що я бачив», Л. Воронкової «Сонячний день». Ці книги читаються невеликими частинами. Таке читання корисно, так як сприяє вихованню стійкого, тривалого інтересу до художнього твору, виробляє витримку, терпляче очікування продовження читання, вміння запам'ятати, про що читали, на чому зупинилися, вміння охопити велике коло пов'язаних подій. Такі книги полегшують перехід дитини до засвоєння великих книг, підручників, збірників.

Важливо при читанні таких книг вміло розділити їх на більш-менш закінчені частини (глави). Не можна при їх читанні робити зупинку в момент великого і напруженого наростання дії. Це нервує дітей, дратує їх, вони вимагають продовження, щоб дізнатися, як вирішився конфлікт.

Час і місце для читання і розповідання можуть бути різними, однак основний матеріал, в 3-

відно до програми «Керівництва», повинен даватися дітям на занятті.

Іноді вранці, коли діти приходять в дитячий сад, або в другу половину дня вихователь може прочитати невеликій групі дітей що-небудь з книги, яка привернула дитячу увагу. На прогулянці в лісі, в полі, «до випадку» вихователь, а з ним і діти можуть згадати знайоме вірш, загадку, пісню. Відпочиваючи на галявині під час прогулянки, діти з великим інтересом слухають розповідь про природу, про тварин, казку. Якщо поетична обстановка природи гармоніє з розповіддю, вона робить його більш правдивим, цікавим для дітей.

При читанні розповіді на занятті слід подбати про спокійній обстановці; кожен раз шум, грюкання дверима, стук посудом, ходіння дорослих відволікають дітей, заважають зосередженому слуханню.

Важливо також, щоб на заняттях діти сиділи зручно, невимушено, щоб все добре бачили оповідача, читця.

Якщо один-два діти погано слухають розповідь, читання, відволікаються, заважають іншим, вихователю не слід переривати заняття і робити зауваження «пустунам». Це привертає увагу всіх дітей до «Шалю», може порушити подальше слухання. Ще при розсаджуванні дітей слід передбачити це і не навчилися слухати посадити, непомітно для них, ближче до себе, на увазі. У процесі розповіді, читання вихователь часто направляє свою увагу до цих дітей, створюючи враження, що він розповідає їм, зацікавлює зверненнями: «Ось послухай, Коля, що далі було». Такі прийоми допоможуть зацікавити дитину розповіддю, читанням: поступово у дитини виробляється зосереджена увага.

Не слід, однак, під час слухання перешкоджати мимовільним реплікам дітей, висловом радості. Ця дитяча активність говорить про напружений слухання.

Для правильної організації роботи з книгою слід мати куточок книги - спокійне, привабливе місце в групі, де діти з цікавістю знайомляться з новими книгами, розглядають картинки, іноді придумують свої розповіді, читають напам'ять свої улюблені вірші, підбирають матеріал для лялькового або тіньового театру. Ці різноманітні творчі заняття дітей в куточку книги повинні гнучко, чутливо направлятися

вихователем. Наприклад, після екскурсії на залізницю вихователь кладе в книжковий куточок нові картинки або книжку про способи пересування. Діти знаходять їх, з цікавістю розглядають, задають питання; вихователь відповідає, пропонує дітям відібрати картинки, які їх цікавлять, щоб разом з групою розглянути їх, поговорити про них. Така різноманітна ініціативна робота дітей, керована вихователем, приваблює дітей в куточок, робить їх самостійні заняття більш продуктивними.

Щоб куточок книги залучав дітей, важливо, щоб все в ньому було зручно, охайно, красиво; місце для книжкового куточка має бути відведено в спокійній частині кімнати. Бажано, щоб в куточку були килим, красива ваза з квітами, чиста витончена скатертина і ін. Тут же містяться шафа з книгами і полиця-вітрина, на стінах висять зрідка мінливі картини, один-два портрети письменників або відповідна художня репродукція. У книжковій шафі або на полиці зберігаються книжки і картинки, альбоми з картинками, альбоми, складені з дитячих малюнків (тематичних, декоративних). Це збагачує куточок, ще більше привертає до нього дітей і урізноманітнює дитячі заняття. Тут же, в шафі - ящик з матеріалами для ремонту книг.

У старшій групі поряд з куточком книги слід мати бібліотечку дитячих книг, розташованих за темами; діти повинні вміти самі підтримувати в ній порядок. Полки відзначені малюнками на теми книжок. Старші діти мають можливість в певний час брати книги, навчаються користуватися ними акуратно; перед вихідним днем ??вони можуть брати книги додому. Іноді старші беруть їх для молодших братів, сестер, потім з цікавістю розповідають, чи сподобалася книга, хто читав її. Діти відповідають за цілість і збереження взятих книг, вчать розрізняти їх за темами, запам'ятовувати автора, художника. Це поглиблює їх інтерес і любов до книги і художнього слова, сприяє вихованню культурних навичок.